

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Черкаської
медичної академії

Інна Губенко

від 09 вересня 2024 р.

ПОЛОЖЕННЯ ПРО СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ ЧЕРКАСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ АКАДЕМІЇ

Положення розглянуто

та схвалено Вченою радою

Черкаської медичної академії

Протокол № 2 від 09 вересня 2024 р.

Голова Вченої ради Інна Губенко

введено в дію наказом від 10.09.24 № 72-1

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Положення про студентоцентризм у системі забезпечення якості освіти Черкаської медичної академії (далі – Положення) є основним нормативним документом, що формує модель розвитку освіти, за якої студент з об'єкта перетворюється на суб'єкт освітньої діяльності, тобто на активного учасника науково-освітнього процесу.

Положення розроблене на підставі:

Законів України «Про освіту» та «Про вищу освіту», «Положення про організацію освітнього процесу в Черкаській медичній академії», Статуту Академії.

II. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ

Серед складових нової парадигми вищої освіти Черкаської медичної академії (далі – Академія) є студентоцентризм, який проявляється в орієнтуванні на результат навчання. Інтерактивна взаємодія між учасниками освітнього процесу – викладачем і здобувачем освіти, використання нових підходів до навчання, орієнтація на результат і спільна відповідальність за нього – головна ідея студентоцентризму. Такий підхід сприяє розвитку у здобувачів освіти самостійного мислення, спираючись на свої знання з теорії, практики і досвід, відпрацьовуючи комунікативні та групові навички взаємодії.

Студентоцентризм – це концентрація зусиль на врахуванні індивідуальних якостей, здатностей до формування індивідуальних освітніх траєкторій та, відповідно, індивідуального профілю компетенцій. В основі студентоцентрованого навчання не тільки знаннева, як компетентісна парадигма освітньої діяльності, а й орієнтація на отримання симбіозу знань, умінь, навичок, здатностей розв'язувати складні завдання в умовах сучасних соціальних та економічних викликів.

Студентоцентризм передбачає:

– підвищення компетентності фахівців, з урахуванням сучасних моделей, механізмів та інструментів забезпечення якості освіти (на основі вивчення провідного міжнародного та національного досвіду);

– розроблення та реалізації на рівні кожного закладу освіти інституційних систем забезпечення якості відповідно до європейських стандартів, їх апробації та вдосконалення задля забезпечення максимальної адаптації до локальних умов;

– проведення відкритого професійного обговорення серед медичної та фармацевтичної спільноти проблеми забезпечення якості освіти задля забезпечення об'єктивної оцінки поточного стану та оптимального розвитку цього процесу в Україні.

Сутність студентоцентризму полягає у створенні моделі розвитку освіти, за якої студент з об'єкта перетворюється на суб'єкт освітньої діяльності, тобто на активного учасника освітнього процесу.

Така концепція досягається участю здобувачів освіти у внутрішньому забезпеченні якості освіти в Академії, яке чітко регулюється «Положенням про студентське самоврядування у Черкаській медичній академії» а саме:

– визнанні ролі та місця здобувачів освіти в політиці закладу та затверджених процедурах забезпечення якості освіти на всіх рівнях (участь у процедурі

поновлення, відрахування, та переведення здобувачів освіти);

- залученні до офіційного механізму затвердження, перегляду та моніторингу освітніх програм;
- можливості впливу на розроблення критеріїв, правил і процедур оцінювання здобувачів освіти;
- оцінюванні рівня викладання дисциплін в Черкаській медичній академії;
- доступі до навчальних та інформаційних ресурсів;
- доступі до публічної інформації.

Черкаська медична академія повністю реалізовує концепцію студентоцентризму, яка передбачає:

- поважати і враховувати різноманітність здобувачів освіти та їх потреби, уможливлуючи гнучкі навчальні траєкторії;
- враховувати та використовувати різні способи надання освітніх послуг;
- регулярно оцінювати та коригувати способи надання освітніх послуг і педагогічні методи;
- заохочувати відчуття автономності здобувача освіти, водночас забезпечуючи йому відповідний супровід і підтримку з боку викладача;
- сприяти взаємній повазі у стосунках «студент-викладач»;
- мати належні процедури для розгляду апеляцій здобувачів освіти.

Відповідно до стандартів і рекомендацій із забезпечення якості в Європейському просторі освіти щодо прогресу здобувачів освіти та їх майбутніх кар'єр, процедури забезпечення якості для оцінювання передбачають таке:

- проведення тестування та іспитів, отримуючи підтримку для розвитку власних навичок у сфері фахової компетентності;
- критерії та методи оцінювання, а також критерії виставлення оцінок оприлюднюються заздалегідь.

III. КОНТРОЛЬ ОБ'ЄКТИВНОСТІ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Система оцінювання знань стимулює здобувача освіти до систематичної роботи з вивчення навчальної дисципліни, тому що передбачає оцінювання активності та систематичної роботи на семінарських та практичних заняттях. Крім того, відсутність бажаної активності здобувача освіти під час семінарських чи практичних занять не завжди свідчить про відсутність знань з предмета. Певна пасивність на практичних заняттях може бути зумовлена особливостями мислення, реакції, іншими особливостями здобувача освіти.

Оцінювання поточної роботи здобувача освіти з вивчення предмета не повинно радикально впливати на підсумкову оцінку предмету зі знань предмета. Існує велика імовірність необ'єктивності. Студент, який не проявив великої активності під час семінарських чи практичних занять, може показати високі знання на іспиті, але не може отримати високої оцінки з предмету, яка відповідає фактично досягнутому рівню знань. Тому семінарські та практичні заняття мають бути підставою для допуску здобувача освіти для підсумкового контролю знань. Поліпшення якості підготовки може бути забезпеченням не тільки вдосконалення методів навчання, але й зворотнім зв'язком, який реалізується через навчальну та практичну діяльність здобувачів освіти. Контроль цієї діяльності, тобто контроль якості результатів навчання – один з важливих чинників процесу пізнання. До

основних методів контролю знань, можна віднести письмову, усну, практичну та тестову перевірку.

IV. ОЦІНЮВАННЯ У СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНИЙ МОДЕЛІ

Оцінювання як складова системи забезпечення якості має на меті:

- підтримку у забезпеченні здобувачами освіти можливості досягнення бажаних результатів навчання;
- кількісну оцінку ступеня досягнення здобувачем освіти бажаних результатів навчання;
- розвиток у здобувачів освіти уміння самооцінювання – для забезпечення їх ефективного подальшого навчання.

У найзагальнішій класифікації оцінювання поділяють на:

- формативне – («оцінювання, що формує») – має на меті дати можливість особі, що навчається, відстежувати свій прогрес у навчанні і виявити напрями його подальшого вдосконалення. Формативне оцінювання є реалізацією обов'язкової умови процедур забезпечення якості – зворотного зв'язку у процесі навчання. Саме наявність останнього спрямовані процедури опитування здобувачів освіти;
- сумативне – оцінювання ступеня досягнення здобувачем освіти бажаних результатів навчання в рамках навчальної дисципліни чи освітньої програми в цілому.

Оцінювання є найефективнішим, якщо:

- використовується для виявлення того, що є найпродуктивнішим для здобувачів освіти у процесі навчання;
- зворотний зв'язок використовується, щоб поліпшити навчання здобувачів освіти;
- здобувачі освіти та викладачі стали відповідальними партнерами в навчанні та оцінюванні;
- здобувачі освіти введені у практику і культуру освіти через оцінювання;
- оцінювання знаходиться в центрі розроблення програми;
- оцінювання дає всеосяжне і достовірне уявлення про досягнення осіб, що навчаються.

Студентоцентрована модель формується на перетині трьох ключових процедур освітнього процесу:

- функціонування ефективного освітнього оточення (доступ до навчальних ресурсів, можливість обміну досвідом через програми мобільності тощо);
- взаємодії викладачів і здобувачів освіти;
- залучення здобувачів освіти у процеси моніторингу освітніх програм і в процедури удосконалення системи оцінювання.

V. МОТИВАЦІЯ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Визначальним компонентом організації навчальної діяльності є мотивація. Вона завжди є внутрішньою характеристикою особистості здобувача освіти як суб'єкта цієї діяльності. Найефективнішим внутрішнім стимулом є прагнення до пізнання нового, що ґрунтується винятково на інтересі до предмета пізнання.

Студенту необхідно пояснити, яким чином отримані знання він використає у майбутньому. З метою мотивації здобувачів освіти під час навчання в Академії доцільним є використання отриманих знань у практичній їх діяльності.

Перше завдання із заохочення здобувача освіти до активного вибору у навчанні, полягає у:

- збільшенні інформації фахового характеру, комунікації, та зацікавленості в активному навчанні;

- орієнтуванні щодо особливостей навчання в Академії (зміст, методи, умови, заходи, побудова програми, вибір у навчанні, соціалізація і фахова підтримка);

- поєднанні можливостей навчання (курси, навчальні заходи).

Друге завдання, підтримка цілісності навчання, полягає у:

- реалізації фахових і загальноосвітніх цілей, шляхом розширення та поглиблення знань у навчанні;

- впровадження мережевого навчання для підтримки самостійного навчання в межах освітнього процесу;

- опанування науки, що спонукає до дослідження.

Увага акцентується на перевірці узгодженості цілей і результатів навчання, пропорційності та форматах іспитів, стандартах підготовки, поясненні вимог до виконання студентських робіт.

Третє завдання щодо забезпечення виконання вимог веде до:

- унормування (визначення часу відвідування занять, самостійного вивчення тощо) та оцінки в кредитах роботи здобувача освіти;

- перевірці відповідності змісту навчання;

- узгодженості організації навчання та проведення іспитів.

Четвертим завданням є:

- втілення можливостей індивідуального вирішення питань щодо застосування і поглиблення знань під час навчання;

- наявність визнаної практики і програмної мобільності здобувачів освіти.

VI. ПОЗААУДИТОРНА РОБОТА ЯК ПРОЯВ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН

Позааудиторна робота – важлива складова освітнього процесу, значення якої помітно зростає з урахуванням низки факторів. Серед таких:

- зменшення протягом останніх років кількості годин, що визначають обсяг кредитного навантаження при збільшенні загального обсягу матеріалу, який вноситься на самостійне вивчення здобувачів освіти;

- тенденція на зниження практично-індивідуальної форми підготовки випускників середніх навчальних закладів і, відповідно, здобувачів освіти, які потребують додаткової уваги для оволодіння фаховими навичками в освітньому процесі;

- зростання ролі виховного процесу при викладанні фахових дисциплін.

Поза аудиторна робота може передбачати різні форми своєї реалізації. Серед таких – безпосередня допомога здобувачу освіти щодо оволодіння навчальним матеріалом через індивідуально-консультаційну роботу, що включає ліквідацію академічної заборгованості, підготовку до роботи в малих групах, проведення

диспутів, міні-конференцій тощо. Зазначені форми роботи безпосередньо орієнтовані на окремих особистостей, а тому є реальним проявом студентоцентризму як підходів до освітнього процесу, що має свої позитивні традиції.

VII. РОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ В РОЗВИТКУ СТУДЕНТОЦЕНТРИЗМУ

У сучасному динамічному суспільстві потрібні люди ініціативні і самостійні, які легко адаптуються до нових умов. Тому одним з головних завдань вищої освіти є формування творчої особистості фахівця, здатного до саморозвитку та креативної діяльності. Необхідно перевести здобувача освіти з пасивного споживача знань в активного їх творця, здатного критично мислити, планувати свої самостійні дії, вміти виявляти ініціативу, сформулювати проблему, проаналізувати шляхи її вирішення, знайти оптимальний результат і довести його правильність, а також успішно знаходити вихід зі сформованих, найчастіше, нестандартних ситуацій.

Студентство є соціально-професійною групою, яка об'єднує студіюючу молодь вищих закладів освіти України і потенційно являє собою один із найголовніших рушіїв розвитку новітньої української державності.

Традиційна система навчання заснована на передачі досвіду від викладача до здобувача освіти, де основна діяльність учня полягає у вирішенні теоретичних і практичних завдань, з чітким формулюванням і готовим набором дій. Самостійна ж робота передбачає розвиток внутрішньої і зовнішньої самоорганізації майбутнього фахівця, його здатність вибудовувати індивідуальну програму самонавчання, а також формувати здатності до саморозвитку і творчого застосування отриманих знань.

VIII. СОЦІАЛЬНИЙ ВИМІР ЯКОСТІ ОСВІТИ

Створення належних соціально-економічних умов навчання та проживання здобувачів освіти включає:

- забезпечення доступності навчання, у тому числі і для здобувачів освіти з особливими потребами;
- забезпечення житлом і належними побутовими умовами проживання (матеріально-технічне забезпечення);
- доступне, якісне та комплексне харчування;
- створення спеціально обладнаних читальних залів у гуртожитках для підготовки здобувачів освіти до занять у зручний для них час;
- надання безкоштовних послуг із юридичних, соціальних, фінансових та освітніх питань;
- фінансову підтримку здобувачів освіти, які потребують допомоги, у формі соціальних стипендій.

Окрім цих напрямів соціальний вимір якості вищої освіти включає:

- дотримання морально-етичних принципів навчання (у першу чергу, боротьба зі списуванням, плагіатом) та викладання (в дусі національно-патріотичного виховання молоді);
- соціальну відповідальність і розвиток партнерства навчальних закладів із

закладами охорони здоров'я, аптечними установами та органами державної влади шляхом проведення лекцій і тренінгів за участю їхніх представників, організації професійної практики здобувачів освіти, реального забезпечення гарантій першого робочого місця для випускників (можливості використовувати набуті знання та вміння);

– забезпечення належного рівня оплати праці викладачів, який би стимулював їхню роботу щодо підвищення професійності, педагогічної майстерності та якості освітнього процесу.

ІХ. МОДЕРНІЗАЦІЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ

Підготовка фахівців у Черкаській медичній академії базується на двох парадигмах навчання, які притаманні сучасному ринку, а саме, навчання, спрямоване на викладача (орієнтація на вхід) та навчання, спрямоване на здобувача освіти (орієнтація на вихід). Із цих двох парадигм актуальнішим за вимогами ринку праці є навчання, яке орієнтоване на підготовку моделі компетентнісного фахівця (орієнтація на вихід), тобто студентоцентроване навчання.

Забезпечення модернізації освітнього процесу здійснюється на різних напрямках, але головним є те, що в центрі всього освітнього процесу знаходиться студент, на якого спрямовані різні інституційні та технічні інструменти. До інституційних інструментів слід віднести вплив викладача, роботодавців, випускників, професійних організацій, студентських Рад тощо. Тобто, в основу студентоцентрованого навчання покладено ідею максимального забезпечення здобувача освітнім шансом отримати перше місце роботи на ринку праці, підвищення їхньої «вартості» у роботодавців (придатності до працевлаштування) за рахунок здобутих протягом навчання компетенцій.

Серед виділених напрямків модернізації студентоцентрованого навчання важливу роль відіграє інтеграція технологій у навчальні аудиторії.

Потужним інструментом освітнього процесу є використання новітніх технологій, які дозволяють здійснити візуалізацію навчального матеріалу, забезпечити проведення змішаного навчання, впровадити інтерактивні завдання, підтримувати спілкування у мережевих спільнотах. Саме побудова інтерактивних інфографіків, динамічних презентацій, тестове он-лайн опитування, створення власних он-лайн курсів суттєво розширюють можливості освітнього процесу як з боку викладача, так і з боку здобувача освіти.